

پالہ واخانانی نے نصار

-۷-

عبد اللہ کی کوری پہواہ

نووسینی:

ولید الأعظمی

وہرگیپانی:

ہمزہ بہررنجی

پالہوانانی ٹہ نصار

-۷-

عبداللہی کوری رہواحہ

(رہزای خوی لی بیئت)

نوسینی: ولید الأعظمی

وہرگیپرائی: حہ مزہ بہررنجی

بسم الله الرحمن الرحيم

پیغهمبهری خوا (ﷺ) فہرموی:

(.....یا معشر الأنصار، أفلا ترضون أن يذهب الناس إلى رحالهم بالشاة والسبعير، وتذهبون برسول الله إلى رحالكم، فوالذي نفسي بيده لو أن الناس سلكوا شعبا وسلكت الأنصار شعبا لسلكت شعب الأنصار، ولولا الهجرة لكنت امرأة من الأنصار، اللهم ارحم الأنصار وأبناء الأنصار وأبناء أبناء الأنصار). رواه الإمام أحمد بن حنبل.

واته: ئەى كۆمەلى ئەنصار، ئايا رازى نابن كه خەلكى به مەپرو وولاغ و حوشترى غەنيمەتەوہ برۆنەوہ و ئىوہش پیغهمبهرى خواتان (ﷺ) پى بيت و بيبەنەوہ، سویند بهو زاتەى كه نەفسى منى به دەستە ئەگەر هەموو خەلك به شىويكدا برۆن و ئەنصارىش به شىويكدا برۆن ئەوا من شىوى ئەنصار دەگرمە بەر، وە ئەگەر لەبەر پایەى كوچ كردن نەبوايە ئەوا من يەكك دەبووم لە پياوانى ئەنصار، خوايە رەحم بە ئەنصارو نەوہكانى ئەنصارو نەوہى نەوہكانى ئەنصار بکەيت.

ئەبو دەرداء (خوا لى رازى بيت) دەفەرمويت:

(لقد رأيتنا مع الرسول ﷺ) في بعض أسفاره في اليوم الحار الشديد حتى ان الرجل ليضع من شدة الحر يده على رأسه وما في القوم صائم الا رسول الله ﷺ) وعبدالله بن رواحة).
الاستعاب.. ج ٣/ ٩٠١

واته: ئه بو دهردا ده فهرمويت: جاري وا دهبوو له روژي زور
گهرمدا له هه نديک سه فهدا له خزمهت پيغه مبهري
خوادا ﷺ) دهبوين، ئه وهنده گهرماکهي زور بوو پياو له تيني
گهرمي دا دهستي ده خسته سهر سهري، ئا له و کاته دا له ناو
هه مو ماندا جگه له پيغه مبهري خوا ﷺ) و عبداللہی کوری
رهواحه نه بييت روژوو هه وانیک نه بوو.

به ناوی خوا

عبداللہی کوری ره واحه (رهزای خوی لی بیت) له مه دینهی
روناکداو له ناو نه وهی حارثی کوری خه زره جدا پیگهیی،
گهنجیکی خاوهن ره وشت و به نه دهب و شاعیریکی زمان
پاراو و ووته خوښ بوو.

شيعره کانی بو ه لنانی گه له کهی به کارده هیناو پاریزگاری لی
ده کردن پیسی، عبدالله زور زیرهک و ووریا بوو، هوشیکی
ساغ و بیریکی پاکی هه بوو، له بهر نه وه ههستی به تالی
ژیانی ده کردو ژیانی به شیوهیه کی چهق به ستوو ده بینی که
هیچ شتیکی تییدا نی یه تا ههست و نهستی بزوینی.

کومه لیک له خه زرهج له گهل پیغه مبهری خوا (ﷺ) له عهقه به دا
له (منی) له روزانی ته شریق کو بونه وه و له سهر دهستی
موسلمان بوونی خویان ناشکرا کردو ئیمانیان هینا به
بانگه وازه نوییه کهی، وه که گهرانه وه بو مه دینه مرژدهیان
دهدا به کهس و کاره کهیان به و ئیمان هینانه یان و ئیسلام
بونیان و دوور که و تنه وه یان له بت په رستی و باسی هه لس و
کهوت و ره وشت و زانیاری پیغه مبهریان (ﷺ) ده کرد بو
گه له کهیان، هه تا وای لی هات ئیسلام له ناو مه دینه شدا بلاو

بویه وهو ئەم دینه چووہ ناو چهندها دل و رووناکی کرده وه. له پیش ره وهی ئەو که سانهی که سه ره تا موسلمان بوون له ناو مه دینه دا: (عبداللہی کوری ره واحة) ی شاعیری شاره زاو هو شمه ند بوو.

عبداللہ موسلمان بوو وای لی هات ههستی به نازادی و سه ره بهستی و که رامهت و نرخه مرو قانه یی به که ی ده کرد، ههستی بهو نووره ده کرد که دل و هو شتی داپوشیبو و روشنی کرد بویه وه، ئیتر ژیا نی به شیوه یه کی خو ش و جوان ده هاته پیش چاوی، تا وای لی هات که خه لکی بانگ ده کرد بو ئیمان و ئیسلام.

ههروه ها به شیری کوری سه عدی ئە نصاریش موسلمان بوو که میردی عه مره ی کچی ره و واحة ی خوشکی عبداللہ یه، ههروه ها أبو الدرداء عمیری کوری مالک که خالوزای عبداللہی کوری ره واحة بوو موسلمان بوو، ئەم خیزانه پیکه وه یارمه تی یه کیان ده دا له سه ر بانگه واز کردنی خه لکی بو ئیسلام و رزگار کردنیان له گومراییی، ئەوه بوو خوی په روه ردار له سه ر دهستی ئە مان چه ندان که سی له گومراییی ده رهینا بو ناو دینی خوی.

عبداللہ پیش موسلمان بوونی خوینده وار بوو و
خویندنه وهو نویسی ده زانی، بویه هه ولی دها برا
موسلمانه کانی فیبری خویندنه وهو نویسی بکات،

له کاتی وه رزی حه ج کردندا موسلمانانی مه دینه خویان
ناماده کرد بو سه فدر کردن به رهو مه ککه و حه ج کردن، نه وه
بوو حه فتا پیاو له موسلمان به رهو مه ککه سه فدریان کردو
که وتنه ری که له ناویاندا عبداللہی کوری ره واحه و به شیری
کوری سه عدی میردی خوشکه که ی تیدا بوو که نه م به شیره
باوکی (نوعمانی کوری به شیر) ی هاوه لی پیغه مبه ری
خوایه (ﷺ).

پیغه مبه ری خوا (ﷺ) له روژانی ته شریقداو له (منی) له
عهقه به دا له گهل نه نصاره کاندای کو بویه وه، نه ویش له دوی
نیوه ی شهو، نه وانیش به یعه تیان پیدا له سه ر گویرایه لی
کردنی له خویشی و ناخویشی دا، پیغه مبه ری خواش (ﷺ)
په ایمانی لی وهرگرتن له سه ر نه وه ی که پاریزگاری بکه ن له
خوی و موسلمانان له کاتی کدا که کوچیان کرد بو لایان، وه
مژده شی دانلی به به هشت نه گهر نه وه په ایمانه به رنه سه رو
به وه فابن به رامبه ری، پاشان پیغه مبه ر (ﷺ) دوانزه پیشه واو

نه قیبی لی ه لبژاردن که ببنه که فیل به سهر که له که یانه وه
 له به ردهم پیغه مبهردا (ﷺ)، نه و نه رکهش جو بریل (علیه
 السلام) پی پی هه ستاو نه و شه وه نه و دست نیشانی
 پیشه واکانی ده کرد بو پیغه مبهردا (ﷺ)، وه پیغه مبهری
 خوا (ﷺ) عبداللہی کوری ره واحه ی ه لبژارد که بیته
 پیشه و بو به نی حارثی کوری خه زرج.

نه وه بوو که له که ی رازی بوون پی پی و دواتر کاره کانیاں
 هه موو ده گه رانده وه بو لای نه و گو ییان بو بوچوون و
 هه لویسته کانی ده گرت، بهم شیوه یه به دلخوشی و
 کامه رانی یه وه گه رانه وه بو مه دینه و دستیاں کرد به
 بانگه و ازکردن بو ریگای راستی ئیسلام و چاوه پروانی نه و
 روزه یان ده کرد که پیغه مبهردا (ﷺ) ده رده که ویته و مالہ کانیاں
 رووناک ده کاته وه و دیته ناویان و ده یپاریزن و سه ره رز دهن
 به گه وره یی ری نمونه یه که ی.

تا نه وه بوو خوی گه وره منه تی خوی رزاند به سهر عبداللہی
 کوری ره واحه داو مندالیکی بوو ئیتر نه ویش ناوی نا محمد
 به سهر ناوی پیغه مبهری خوا (ﷺ) و له خوشه ویستی نه و،
 ئیتر خه لکی عبدالله یان بانگ ده کرد (أبا محمد).

مژده دهرانی سه رکه وتن

پیغه مبهری خوا (ﷺ) کوچی کرد بو مه دینه و خه لکی به ره و پیری چوون به خوشی یه وه و به ووتنی (الله اکبر) و (لا اله الا الله) پیشوازیان لی ده کرد، به گه یشتنی پیغه مبهری خوا (ﷺ) برایه تی خسته نیوان کوچکهران و پشتیوانانه وه، ئەم کوچ کردنه ش بو مه دینه رق و تورهیی قوره یشی داگیرساندو پیاوانی قوره یش خه ریک بوو له تووره یی دا گریان ده گرت، چونکه قوره یش نهیده ویست ئیسلام بلا و بیته وه و هه والی به ناو خه لکی دا پروات، له بهر ئەوه ده ستیان کرد به هه رده شه و گوره شه، له کاتی کدا موسلمانان له مه دینه دا هه ستیان به و په ری خوشی و کامه رانی و ئاسایش و دل ئارامی ده کرد له گه ل ئەوه ی هه موو مال و خانوو سه روه تیان به جی هیشتبوو له مه ککه که چی خویان به ده وه له مه ند ده زانی و به و ئیمان وه که نووریکی شاروه ی له دل یاندا دروست کرد بوو، قوره یش هه موو مال و سامانیانی داگیرکرد بو خوی و به مه ش وازی نه هیئا به لکو به ربه ستی له ریی دینی خوادا داده نا که نه گات به گه لانی عه رب، جا ئایا موسلمانان واز له قوره یش ده یینن که بیه ویت به ئاره زوی خوی فه سادو به رله لایی له

زہوی — دا بلاؤ بکات — ہوہ؟! و ہدژا ی — ہتی خ — و او
پیغہ مبرہہ کہی (ﷺ) و موسلمانان بکات و ئہ مانیش ہر
بیڈہنگ بن و ہروا دانیشن؟

لہو ماوہیہ دا کہ روژ لہ دوا ی روژ ہاوبہش دانہرہ کان زیاتر
رق و قینیان تاوی دہسہند، لہ دوا ی ئہوہی پیغہ مبرہری
خوا (ﷺ) لہ مہدینہ جیگیر بوو بیستی کہوا کاروانیکی
قورہیش لہ شامہوہ دہگہریتہوہ بو مہککہ، لہ بہر ئہوہ
کو مہ لیک لہ ہاوہ لہ کان ی نارد بو ی، ہاوہ لہ کان دہرچوون بو
ئہو کاروانہ بہ مہ بہستی دہست بہ سہراگرتن و تہمی کردنی
قہورہیش و زیان لی دانی بہ شیوہیہ کی ئابووری بہ ہو ی
پچراندنی ریگای شام لہ کاروانیہ کان ی، لہ پاش ئہوہی
مونافیق و دووروہ کان ئہم ہہوالہیان گہیان دبوو بہ
کاروانہ کہ، کاروانہ کہ ریگایہ کی تری گرتہ بہرو رزگاری بوو
بہ سہلامہ تی و گہیشتہوہ مہککہ، کاروانچیہ کان ئہم
ہہوالہیان بہ سہروکہ کان ی قورہیش راگہیان د ئہوانیش
ہہستیان بہو مہترسیہ گہورہیہ دہکرد کہ ہہرہشہ لہ
بازرگانیہ کہیان دہکات، لہ بہر ئہوہ لہ رق و توورہیہ دا
خہریک بوو دہخنکان، بو یہ دہستیان کرد بہ پیلان داپشتن بو

گرتنی مه دینه و هه موو هؤزو تیره کانی نیوه دور گه که بیان
 کو کرده وه و به ره و مه دینه که وتنه ری، (بُرِيدُونَ لِيُطْفَرُوا نُورَ اللَّهِ
 بِأَفْوَهِهِمْ.....)، به لام سه ره نجام به دؤراوی و سه رشوږی
 گه پرانه وه (... وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ) (۸) سورة
 الصف.

* * *

پیغه مبهری خوا (ﷺ) دواي گه یشتنی ئەم هه واهه پیی، به
 خوی و هاوه له کانی یه وه له مه دینه ده رچوون بو به ره نگاری و
 ته می کردنی قوره یش و وه ستاندنی له سنووری خوی و
 هه لکه ندنی ره گی خوبه زلزانین و هه لوه شاننده وه وه ی
 خه ونه کانی. وه ده رخستنی درو و ده له سه کانیان بو خه لکی،
 ئەمهش له مانگی پیروزی ره مه زاندا روی دا له سالی (۲) ی
 کوچی.

سو پای قوره یش هه زار سه ربازی شه پرکه ر بوون که پر چه ک
 کرابوون و له گه لیاندا چه نده ها و لاغی زیاده یان پی بو، له
 کاتی که دا هیزی موسلمانان (۳۱۳) سه رباز بوون که هه فتا
 حوشترو دوو هیستریان پی بوو که هاوه له کان هه ر سی

کسهو به نوره سواری حوشتریک دهبوون، ههتا ههردوو سوپاکه له بهدردا بهیهک گهیشتن.

پیغه مبهری خوا(ﷺ) له سه ره تادا هانی هاوه له کانی دا له سه ر نازایه تی و جیهاد و دامه زراوی و وره ی بهرز ده کردنه وه و پی ی ده فهرموون: ((والذي نفسي بيده لا يقاتلهم اليوم رجل منكم فيقتل وهو صابر مقبل غير مدبر الا ادخله الله الجنة)). واته: سویند بهو خوی به نه فسی منی به دهسته هیچ کهس نی به له نیوه که نه مرؤ جهنگیان له گه لدا بکات و نارام بگریت و به ره و رووی دوژمن بوهستی و پشت هه لنه کات و بکوژریت نیلا خوی گه وره ده یخاته به هه شته وه.

تا وای لی هات گهرم و گوری و ووره و تامه زرؤی شه هیدی گهیشته نه و په ری له ناو دلی هاوه لاند بوون. پاشان پیغه مبهری خوا(ﷺ) خوی ههستا به سه رکردایه تی کردنی سوپاکه ی له جهنگه که دا به دوعا و پارانه وه ی سه رکه وتن له خوی گه وره، هاوه له کانیش خیوه تیکیان هه لدا بو پیغه مبهری خوا(ﷺ)، کاتی عبداللهی کوری ره واحه پیغه مبهری خوی(ﷺ) بینی چون به کول له خوا ده پاریته وه و هه لده له رزیت لی ی چوو ه پیش و فهرمووی: نه ی

پیغہ مبهری خوا (ﷺ) خوی گہورہ زور گہورہ ترہ لہوہی
 بہ لئینہ کانی باس بکہین. پیغہ مبهری خوا (ﷺ) فہرموی: ئہی
 کوری رخواحہ ئایا چوں باسی بہ لئینی خوا نہ کہم؟ خوی
 گہورہ بہ لئینہ کانی ہر دہ باتہ سہرو خیلافی ناکات.

پاشان پیغہ مبهری خوا (ﷺ) روی و ہر گپرایہ ہاوہ لہ کانی و
 مژدہی دانی بہ سہرکہ و تن بہ سہر دوژمنانداو جیگہ و شوینی
 گلانی موشریکہ کانی دیاری کرد کہ لی ردا فلانہ کہ سیان
 دہ کوژریت و ... وہ لی رداش یہ کیکی تر ... وہ لی رداش یہ کیکی
 تریان دہ گلیت ..

جہنگ تہواو بوو بہ سہرکہ و تنی موسلمانان بہ سہر بی
 بروایاندا وہ موسلمانانیش حہفتا لہ سہر کردہ رق لہ دلہ کانی
 قورہیشیان کوشت و حہفتا کہ سیشیان لی بہ دیل گرتن.

لہ کاتی جہنگیشدا خوی پہروردگار مہلائیکہ تی نارده
 خواردہ وہ بو یارمہ تی دانی موسلمانہ کان، ہتا پیاویک لہ
 ہاوہ لہ کان دہ فہرمویت: من تیرہ کہم دہ گرتہ یہ کیک لہ
 کافرہ کان ئہ مبینی کہ پیش ئہوہی تیرہ کہی بہر بکہ ویٹ و
 لی بدات دہ کہوتہ سہر زہوی. بویہ دہ مزانی ئہوہی کہ
 کوشتی من نہ بووم و یہ کیکی تر بوو.

وہ خوی گہورہ بہ ہوی مہ لائیکہ تہ کانہ وہ ترس و دلہ
 راوکی سی خستبہ ناو دلی بی بروا کانہ وہ، وہ کوژراوی
 موشریکہ کان لہو شوینانہ دا کہ وتبون کہ پیغہ مہری
 خوا (ﷺ) لہ سہرہ تای جہنگہ کہ دا دہست نیشانی کردبوو
 کہسیان شوینہ کانیان بہ بوئی نہ ما بویہ وہ. ئەمەش یەکیک
 بوو لہ موعجیزہ کانی پیغہ مہری خوا (ﷺ) کہ ئیمان و
 باوہری لہ دلی هاوہ لہ کانی دا زیاد کرد بہ پیغہ مہری تی
 پیغہ مہری خوا (ﷺ) و وورہ ووزہ یہ کی زیادو
 نازایہ تی یہ کی زیاتری پی بہ خشین بو خہ بات کردن لہ
 خزمہ تی داو کولنہ دان لہ تیکووشان لہ گوڑہ پان بو
 دہستہ بہر کردن یہ کی لہ دوو ئامانجہ چاکہ کہ: یان
 سہرکہ وتن وہ یان شہ ہیدی، کہ ہەر یہ کیکیان بگری خیری
 تیدایہ.

عبداللہی کوری رھواچہش یہ کیک بوو لہو پالہ وانہ نازایانہ ی
 کہ روژی بہدر لہو تاقیکردنہ وہ یہ دا دەرچوو، وہ لہ کاتی
 تہ واو بوونی جہنگ پیغہ مہری خوا (ﷺ) ناردی بو مہ دینہ
 کہ مژدہ بدات بہ کہس و کاریان لہ بہ شہ بہر زہ کانی و

سه رهوی شار بهو سه رکه وتنه ی که خوی گه وره کردی یه
خه لات بو پیغه مبهری خوا (ﷺ) و موسلمانان.

عبدالله ش سواری حوشره که وی بوو درچوو بو گه یاندنی
فه رمانه که ی پیغه مبهر (ﷺ) هاوری له گهل زهیدی کوری حارث
که پیغه مبهری خوا (ﷺ) حوشره که ی خوی دایه و ناردی که
مژہ بدات به که س و کاریان له به شی خواروو نزمایی یه کان.
هر ردوکیان درچوون هتا گه یشتنه قه راغی شاری مه دینه له
چیشته هه نگاوی رژی شه ممه ی (۱۹) ی ره مه زان و له ویوه
عبداللہی کوری ره واحة لی جیا بوویه وه و به ره و رووی
شوینه به رزه کان له لای باکوره وه که وته ری، به هه موو
توانای خوی به سه ر حوشره که یه وه هاوری ده کرد: (ئه ی
کومه له ی نه نصار موژده بیته لی تان پیغه مبهری خوا (ﷺ)
سه لامه ته و موشریکه کان کوژراون و به دیل گیراون، له
کوژراوه کانیا نندا دوو کوره که ی ره بیعه ی تیا یه و دوو
کوره که ی الحجاج و ئه بو جه هلیش کوژراون له گهل زه معه ی
کوری نه سوهدو نوممه یی ه ی کوری خه له ف، وه سو ه یلی
کوری عه مروی (ذو الأنیاب) یش له ناو دیله کان دایه له گهل
کومه لیك دیلی زور).

عاصمی کوری عہدی دہ فہرمویت: ہہ ستام و بہرہو پیری
 چووم و ووتہ ئہوہ بہ راستیتہ ئہی کوری ره واحہ؟ عبداللہ
 فہرموی: ئہری سویند بہ خوا، وہ سبہینیٰ إن شاء اللہ
 پیغہ مہری خوا (ﷺ) و ہاوہ لہکانی دہگہ نہوہ ئیہرو
 دیلہ کانیشیان پییہ بہ کوٹ کراوی.

پاشان عبداللہ دہستی کرد بہ موژدہدان بہ مالہ ئہ نصارہکان
 لہ بہشی سہرہوہ کہ ئہوانیش بریتی بوون لہ وائیل و بہنو
 عہروی کوری عہوف و خة طمة. مال بہ کال مژدہی
 سہرکہ و تنی پی دہدان و مندالہ کانیش بہ دوایدا بہ دہم
 راکردنہوہ دہیانوت: ئہبو جہلی فاسق کوژرا، پاشان
 ئہ نصارہکان ہہموویان کو بوونہوہ لہ نویژگہ (مصلی) دواتر
 دہرچوون بو (الروحاء) بو بہرہو پیرچوونی پیغہ مہری
 خوا (ﷺ)، وہ پیروزبایی ئہم سہرکہ و تنہیان لی دہکرد.

شاعیری ئیسلام

عبداللہی کوری رھواحہ یه کیك بوو له شاعیره کانی پیغهمبهری خوا(ﷺ)، وه یه کیك بووه له وانہی که پارینزگاریان ده کرد له پیغهمبهر(ﷺ) و موسلمانان. کوری رھواحہ بهرپرچی بی باوه پانی ددایه وه و دروکانی هله دهمالین و گالتهی به نه زانی و گومراییان ده کردو شیعیری به سهر ئیسلام و پروگرامه که پیدا دوت.

پیغهمبهری خوا(ﷺ) بو هه موو شوینیک چه کی تایبه تی به کاردهینا که بوئی بلوی و چاک بیت بوئی و بو هه موو شوینیک پایوی ده خسته ناوی.

وه له سه رووی هه موو شاعیره کانه وه سیان هه بوون: عه بدلای کوری رھواحہ، وه حه سانی کوری پابت و که عبی کوری مالیک. که هه مووشیان نه نزاری بوون.

حه سان و که عب بهرپرچی موشریکه کانین ددایه وه به قسه پی وتن و گالته پیکردن هه لویسته ناشیرینه کانیان دهرده خست له غه درو دست درپژی و وه فا نه کردن به په یمان و هتد. به لام عبدالله کوری رھواحہ زیاتر باسی خراپی موشریکه کانی ده کرد له کوفرو کافر بونیان به خوا و بت

پہرستنیان و زینا کردن و نہجامدانی حہرامہ کان۔
 موشریکہ کانیش بہ گشتی و شاعیرہ کانیان بہ تایبہ تی پییان
 وابوو کہ شیعیرہ کانی حہسان و کہعب زور لہ سہریان
 قورسترہ وک لہ شیعیرہ کانی عبداللہ۔ بہ لام کہ خوی گہورہ
 ہیدایہ تی دہدان و بہ چاکی موسلمان دہبون نہ و کاتہ
 ہہستیان دہکرد کہ شیعیرہ کانی کوری رخواحہ زور بہ ہیژترہ
 لہ سہریان وک لہ شیعیرہ کانی حہسان و کہعب۔

عبداللہ زوریک لہ شیعیرہ کانی بہ سہر پیغہ مہبری خوا (ﷺ) دا
 ووتوہو پیغہ مہریش (ﷺ) بہ چاکی دادہ ناو دہست خوشی
 لی دہکردو بوئی دہ پارایہ وہ۔

(عہروہی کوری زوبیر) دہ لیت :

(شیعری ہیچ کہ سم نہ بیستوہ نہ و ہندہی شیعیرہ کانی عبداللہ
 کوری رخواحہ بہ خیرایی و بہ جہریئی یہ وہ و تبیئی)
 عبداللہ کوری رخواحہ دہ گپریتہ وہ و دہ لیت :

چوومہ ناو مزگہوت و بینیم پیغہ مہبری خوا (ﷺ) دانیشتوہ
 لہ سوچیکی مزگہوت داو کو مہ لیکی زور لہ ہا و ہ لان بہ
 چوار دہوریہ و ہن، کہ منیان بینی ہا واریان کرد: عبداللہ
 کوری رخواحہ .. عبداللہ کوری رخواحہ .. منیش ہہستم کرد

که پیغهمبر (ﷺ) بانگی کردم. بهرہو لایان پوشتم و سه لامم
لی کرد فہرموی: دابنیشہ لیہ.

منیش لہ بہردہ میدا دانیشتم. ئینجا فہرموی: چون شیعر
دلئیت گہر بتہوئیت بیئیت؟ وہکو بلئیت بہ لایہ وہ سہیربوو.
وہتم: سہیری نہو شتہ دہکم و بیری لی دہکہمہوہو
شیعرہ کہی بو ہلدہ بہ ستم. فہرموی دہی باسی
موشریکہ کان بکہ.

ئہ لی.... منیش ہیچم نامادہ نہ کردبوو بوئہ بیرم کردہوہو
بہ شیعرہ وہ وہتم:

أني تفرست فيك الخير أعرفه

والله يعلم أن ما خانني البصر

أنت النبي ومن يحرم شفاعته

يوم الحساب لقد أزرى به القدر

فتبت الله ما اتاك من حسن

في المرسلين ونصرا كالذي نصروا

پیغہ مبریش (ﷺ) فہرمووی توّش ئہی کوپی پخواحہ خودا
دامہ زراوت بکات.

عبداللہ بہ شداری جہنگی (ئوحد) ی کرد. وہ لہم
تاقیکردنہ وہیہ شدا سہرکہوت و دوژمنانی ئیسلامی
راچلہ کاندو بہ باشی دەوری خوئی بینی بہ شمشیرو زوبانی.
ئہوہ بوو دواي تہواو بوونی جہنگہ کہہ دستی کرد بہ گریان بو
پیئشہواي شہہیدان (حہمزہ) وہ ئہی ووت:

بکت عینی وحق لها بکاها
وما یغني البکاء ولا العویل

على أسد الإله غداة قالوا
أحمزة ذاکم الرجل القتیل

أبا یعلی لك الأركان هدت
وأنت الماجد البر الوصول

عليك سلام ربك في جنان
مخالطها نعیم لا یزول

ألا یاهاشم الاخيار صبرا
فكل فعالکم حسن جمیل

رسول الله مصطبر كريم
بأمر الله ينطق اذ يقول

ألا من مبلغ عني لؤيا
فبعد اليوم دائلة تدول

وقبل اليوم ما عرفوا وذاقوا
وقائنا بها يشفى الغليل

نسيتم ضربنا بقليب البدر
غداة أتاكم الموت العجيل

غداة ثوى أبو جهل صريعا
عليه الطير حائمة تجول

وعتبة وابنه خرا جميعا
وشيبة عضه السيف الصقيل

ومتركنا أمية مجلعبا
وفي حيزومة لدن نبيل

وهام بني ربيعة فاسألوها
ففي أسيافنا منها فلول

وہ لہ کاتیڳدا کہ (بہنو عامر) ٺہو غہدرہیان لہ ہاوہ لانی
پیغہ مبر (ﷺ) کرد لہ (بئر معونہ) دا۔ کہ لہ ناو
شہ ہیدہ کاند (نافعی کوری بہدیلی کوری و ہرقائی
ٺہ لخہ زاعی) تیا بوو۔ بویہ عبدوللأ بوی دہگریا و دہیوت:

رحم الله نافع بن بدیل
رحمة المبتغي ثواب الجهاد

صابر صادق وفي اذاها
أكثر القوم قال قول السداد

وہ پیغہ مبرہی خودا (ﷺ) فرمانی کرد بہ تہمی کردنی (بنی
النضیر) لہ کاتیڳدا پہیمان و بہ لینه کہیان ہہ لہوہ شانده وہ۔
وہ ٺہ مری کرد بہ کوشتنی (کہ عبی کوری ٺہ شرف) ی دوژمنی
خوا۔ لہ بہر ٺہ وہ عہدوللای کوری رھواچہ زور دلخوش بوو بہ
کوشتنی کہعب و ٺہم شیعرہی ہہ لہ بہست:

لعمري لقد حكت رحى الحرب بعدها
أطارت لؤيا قبل شرقا ومغربا

بقية آل الكاهينين وعزها
فعاد ذليلا بعدها كان أغلبها

فطاح سلام وأبن سعیه عنوة
وقید ذلیلا للمنایا ابن أخطبا

وأجلب یبغی العز، والذل یبتغی
خلاف یدیه ماجنی حین اجلبا

کتارک سهل الأرض والحزن همه

وقد کان ذا فی الناس أکدی واصعبا

وشأس وعزال وقد صلیا بها

ما غیبا عن ذاک فیمن تغیبا

وعوف بن سلمی وابن عوف کلاهما

وکعب رئیس القوم حان وخیبا

فبعدا وسحقا للنضیر ومثلها

ان اعقب فتح أو ان الله اعقبا

جهنگی ئو حود له مانگی (شه والی) سالی (۳) کوچی دا کو تایی

هات و نه بوسوفیانیش په یمانی دا به موسلمانان که ده بی

سالی داهاتوو له به دردا پییان بگاته وهو به رهنگاریان

بوهستی، وه کاتی که کاتی په یمانه که ی هات پیغمبر (ﷺ)

به هاوه له کانیه وه درچوون بو نه وه په یمانه ی که نه بوسفیان

وتبوی. ئه وه بوو له به دردا هه شت (٨) شه و مانه وه و چاوه پروانی
 ئه بوسوفیانیان ده کرد له گه ل سوپاکه ی قوره یش. ئه بو
 سوفیانیش له و کاته دا به خو ی و سوپاکه یه وه له مه ککه وه به ره و
 مه دینه که وتبوه ری. له کاتی پوشتنیدا وای به باش زانی که
 بگه ریته وه و شه پنه کات. ئه وه بوو گه پانه وه بو مه ککه و شه ری
 له گه ل پیغه مبه ردا (ﷺ) نه کرد. پیغه مبه ریش (ﷺ) گه رایه وه بو
 مه دینه.

له و کاته دا پیغه مبه ر (ﷺ) عه بدولای کوری ره و احه ی کرد بووه
 ئه میری مه دینه. بو یه کاتی که گه رایه وه ئه م هونراوه یه ی
 هه لبه ست :

وعدنا اباسفیان بدرا فلم نجد
 لميعاده صدقا وان كان وافيا

فاقسم لو وافيتنا فلقيتنا

لأبت ذميما وافتقدا المواليا

ترکنا به اوصال عتبه وابنه
 وعمر ابا جهل ترکناه تاويا

عصيتم رسول الله أف لدينکم

وامرکم السیء الذی کان غاویا

فَأَنِي وَان عَنفَتَمُونِي لِقَائِل

فدی لرسول اللہ أهلي وماليا

اطعناه لم نعد له فينا بغيره

شهابا لنا في ظلمة الليل هاديا

کاتیک خوی گه وره نهم نایه تهی نارده خواره وه له سورتهی

(الشعراء) :

﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ﴾ (۲۲) أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ

يَهيمُونَ (۲۲۵) وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ (۲۲۶) إِلَّا الَّذِينَ

آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ

مَا ظَلَمُوا وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ ﴿۲۲۴-

.۲۲۷

واته: (شاعيره کان گومراکان شوینیان ده کهن و

شيعره کانیان پره له دروؤ ده له سه، نایانینیی که چوئن هه مو

ریگایه کی دروؤ ده گرن - وه کرده وه به و قسانه ناکه ن که

ده یلیئن - جگه له و ئیماندارانه نه بی که کرده وه ی چاکه ده که ن

ویادی خوا زور ده که ن و به شيعره کانیان دینی

خواسه رده خن... وهسته م کاره موشریکه کانیش ده بینینه وه
چ چاره نویکی رهش دهیانگریته وه.

به په له عه بدولای کوری رخواحہ وه سسانی کوری ثابت و
که عبی کوری مالیک سی که له شاعیره که به گریانه وه هاتنه
خرزمه تی پیغه مبه (ﷺ) ووتیان :

سویند به خوا خوا ناوی بر دوین و پورپوش و
(فضی) کردوین. پیغه مبه (ﷺ) فه رموی:

(نه خیر ئه ی عبدالله ... نه خیر ئه ی حسان ... نه خیر ئه ی
که عب... وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ (۲۲۴) أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ
وَادٍ يَهِيمُونَ (۲۲۵) وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ (۲۲۶) إِلَّا الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ..... (ئه مانه ی که ئه فه رموی جگه
له وانہ ی ئیمانیان هه یه و هتد... واته: ئیوه....)

ئه وه بوو دوا ی ئه وه عبدالله به خوشحالی و به دلخوشی و دل
نارامی یه وه دهستی کرده وه به شیعره نه مره کانی به سهر
ئیسلامدا. تاوا ی لیها ت به هو ی ئه م کاره وه رهفتاری جوانی له
ناو خه لکیدا بلا و کرده وه و باسی ئه و پوژانه ی خوی ده کرد به
هه مو دلسوژی و ئه مانه تی که وه.. تا ئه م به ره مه نایابه ی بو
به جیهیشتین له ئه ده بی پاک و ساغی ئیسلامی ...

گه رانه وه به پیاده یی

پیغه مبه ر (ﷺ) به ره و (المریسیع) به ری که وت بو لی دانی (بنی المصطلق) و جه نگین له گه لیان. وه له کاتی گه رانه وه ی دا بو مه دینه له نیوه ی شه ودا له (العقیق) دابه زی و ئه یویست به روژ بجیته ناو مه دینه.

جابری کوری عبداللہی نه نزاری ئه لی: من له گه ل عبداللہ کوری ره واحه دا بووم له جه نگی (المریسیع).

وه کاتی گه راینه وه و ته واو بوین، له (وادی العمیق) دابه زین له نیوه شه ودا. له و کاته دا خه لکی له و لاخه کانیان داده به زین و ده چوون بو خه وتن و پشودان.

ووتمان: کوا پیغه مبه ری خوا (ﷺ)؟

ووتیان: له پیشه وه ی خه لکه که دایه و خه وتووه .

عبداللہ کوری ره واحه پی ی و وتم: ئه ی جابر بوچی پیشی خه لکی نه که وین و له پیشی هه موویانه وه نه چینه وه ناو ماله وه مان؟

منیش و وتم: ئه ی باوکی محمد. نامه وی پیچه وانه ی که س بکه م. که س نابینم پیش که وتبی.

عبداللہ فہرموی: سویند به خوا پیغہمبہر نہ ہی لی نہ کردوین
له پیش کہ وتن .

و وتم: به لام من ہر پیش ناکہوم ...

جایر دہ فہرمویت:

(عبداللہ خواحافیزی لی کردم و دہرچوو بہرہومہدینہ . له

دواوہ سہیرم دہ کرد له سہر ریگا کہسی له گہل نہ بوو.)

جایر دہ فہرمویت: (ئہوہ یہ کہم شتیک بوو کہ

پیغہمبہر ﷺ) نہ ہی لی کرد . وہ ہیچ شتیکم نہ بینیوہ ہیئدہی

سہربازگہو پہیوہست بوون بہ کومہل و (جہماعہ) چاک بیت).

وہسوننہتی پیغہمبہر ﷺ) وہا بوو ئہ گہر له سہ فہر یان له

جہنگ بگہرایہ تہوہ بہ شہو نہ دہ گہرایہوہ ناومہدینہ . بہ لکو له

چواردہوری شاردہا خہیمہی ہہ لہ دہ داو سہربازگہی دادہ ناو

یہ کیکی دہ نارد بو ہوال دان بہ خہ لکی کہ

پیغہمبہر ﷺ) گہراوہ تہوہ . ئہوہیش لہ بہر ئہوہی کہ خہ لکی

له پر رانہ چلہ کی و خہویان لی تیگ نہ چیٹ بیئہ دہرہوہ بہ شہو

بو پیشوازی لی کردنی ، بہ لکو بہر پوژ دہ چووہ ناوشار له

کاتیگدا کہ خہ لکی خویان نامادہ کردوہو شاریان پاکہوہ

کردوہو ئاوپرشینی جادہوشہ قام و ریگا و بانہ کانیان کردوہو

جل و بهرگی جوانیان له بهر کردوه بو پیشوازی کردن له پیغهمبهری خوشه ویست (ﷺ).

خواردنی کومه لی خه ندهق

دورژمنانی ئیسلام ههول و کوششیان زیادکرد له (جوله کهو مونافیقین و هاوبهش دانهران) بو دژایه تی کردنی دینی خاو شوین که وتوانی. له بهرئه وه ئه م هیژانه کوبونه وه دژی ئیسلام و به ره و روی مه دینه شالایان هیئا، له گه ل خوشیاندا هۆزه کانی (غه طه فان و فه زاره و غه یری ئه وانیشیان) هیئا بوو له عه ره به ده شته کی یه کان.

ئه مه پیغهمبهری خوی (ﷺ) ناچارکرد که له گه ل هاوه له کانی دا خه نده قیکی گه وره هه ل بکه نن و مه دینه ی له دورژمنان پی بپاریژن. هاوه لانیس رهزای خویان لی بیت زور به گه رم و گوری و لی بران و دل سوژی یه وه ئه رکی سه رشانیان به جی ده هیئا له هه لکه ندنی خه نده قه که پیغهمبهری خواش (ﷺ) خوی هه ل ده ستا به هه لکه ندنی له گه لیاندا و هانی ده دان و دوعای بو ده کردن. هاوه له کانیس

به وينه‌ی کوپانی پوڙی میحنه‌تی تی‌کپرای پوڙیان ته‌رخان
 کردبوو بو کارکردن تیایداو شه‌وان ده‌گه‌رانه‌وه ناوخیزان و
 مال‌ه‌کانیان! به‌لام هه‌بوو شه‌وو پوڙ به‌ دري‌ژایی کات کاری
 ده‌کرد تیایدا!!

هاوه‌له نازیزه‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا(ﷺ) به‌هزاران ره‌زای
 رحمه‌تی خواتان له‌سه‌ر . به‌ راستی ئیوه شایسته‌و پیایوی
 به‌هه‌شتن . به‌راستی ئه‌وئایه‌ته‌ی که بو‌تان دابه‌زی: ﴿...رضی
 الله عنهم ورضوا عنه...﴾ قابیلی خو‌تانه، ئیوه به‌و هه‌وله‌تان
 به‌هه‌شتان کپی. به‌لام نازانم ئیمه‌ی فه‌ریکه موسلمانانی
 سه‌ده‌ی بیسته‌م چی بکه‌ین؟! چو‌ن خو‌مان به‌ شوینکه‌وته‌ی
 ئه‌و ری‌بازه بزانی که ئیوه‌ی له‌سه‌ربوون . له‌ کاتی‌کدا
 داری‌کمان نه‌خستو‌ته سه‌ر به‌ردی‌ک بو‌ خوا.

ئه‌وه‌نده‌مان له‌سه‌ره.. ئه‌وه‌نده ده‌توانم بلیم... په‌روه‌ردگار
 له‌باخه‌کانی به‌هه‌شتا به‌دیداری ناوچاوانی جوانی ئه‌و هاوه‌له
 بو‌ خوا سول‌حاوه ئیمانیانه شادمان بکه.....آمین...

ئه‌مه هه‌لو‌یست و کاری موسلمانانی راسته‌قینه بوو. به‌لام
 دو‌رووه مونا‌فیکه‌کان خو‌یان له‌م کاره ئه‌دزی‌یه‌وه به‌چه‌نده‌ها
 به‌هان‌ه‌ی درو. که‌ئه‌مه‌ش سیفه‌تی مونا‌فیکانه له‌هه‌موو

سہردہم و شوینیکدا. بہم جوړہ ہلکەندنی خەندەق بیست (۲۰) پوژی خایاند.

لە یەکیک لە پوژەکاندا کہ پیغەمبەر (ﷺ) لە گەل ھاوہلەکانیدا خەریکی ہلکەندنی خەندەق بوون. منداڵیکی بینی کہ لە لویچیکی کراسە کہ یەدا شتیکی ہلگرتبوو. پیغەمبەر (ﷺ) بانگی کردو ای پرسی: ئەوہ چی یە لە کراسە کہ تدا؟

ئەویش وتی: ئەہی پیغەمبەری خوا (ﷺ) ئەمە خورمایە و دایکم کہ ناوی (عەمرەہی کچی رھواچہ) یە بە مندا ناردویتی بو باوکم کہ ناوی (بەشیری کوری سەعد) ہ لە گەل (عبداللہی کوری رھواچہ) ی خالم تا بیخون. پیغەمبەری خوا (ﷺ) عەباکہی دا کہ ندو فەرمانی بە منداڵە کہ کرد کہ خورماکہ بە سەر دەستی دا بپوژینیتە سەر عەباکہی.

منداڵە کہ ش خورماکہی رشت.. تاوای لی ھات خورماکہ لە نیوان ہەردوو دەستی پیروزی پیغەمبەرہوہ (ﷺ) دەباری بە سەر عەباکہی دا تا پربوو بە جوړیک نەیدەگرت و ہەردەباری یە سەر عەباکہو بہم لاوایدا دەرژا..

پاشان پیغەمبەر (ﷺ) فەرمانی کرد بە یەکیک کہ کۆمەلی خەندەق بانگ بکات و بلی: (وہرن نانە کہ تان بخون)..

هه موو کومه لی نه هلی خندهق کو بوونه وه که زیاتر له سی
هه زار (۳۰۰۰) پیاو دهبوون . هه موویان لهو خورمایه یان
خوارد تا تیربوون، دواپی که سهیری دهکن ده بینن هیچی لی
که نه کردووه !!

ئه م موعجزه یه پیغه مبه ر (ﷺ) کاریکی گه وره ی کرده سه ر
دلی هاوه لان و زیاتر هانی دان له سه ر کارو قوربانی دان، و
جو ش و غیره تی زیاتری له ناو دلایندا دروست کرد .

ئه و بیست روزه ی که هاوه له کان تیایدا مانه وه و خهریکی
هه لکه ندنی خندهق بوون خوشترین پوژانیک بوو به لایانه وه
له گه ل ئه و هه موو نارحه تی و ترس و نازارو ماندوو بونه شدا

ئه وهش له بهر ئه وه بوو که ئه م پیاوانه زور په یوه ست و
په یوه ندی خوشه ویستی یان به پیغه مبه ره وه (ﷺ) هه بووه .
هه موو روژیک که له ده (۱۰) ساعات که متر نه بوو کاریان تییدا
ده کرد . له و کاته دا پیغه مبه ری خوا (ﷺ) هه والی پیگه یشت
که (به نی قوره یزه) له جوله که کان په یمان و به لینه که یان
هه لوه شان دوته وه له گه ل پیغه مبه ر داو (ﷺ) یارمه تی موشریک
و موفاق و عه ره به کانیا ن داوه و پشتیان گرتوون .

پیغهمبهریش (ﷺ) ویستی راستی ئهم هه واللهی بو
 در بکه وی، له بهرئوه چوار کهس له هاوه له کانی نارد بو
 (بهنی قوریزه) که ئه مانه بون:

(سه عدی کوری عوباده، - سه عدی کوری مه عاز - عبداللهی
 کوری ره واحة - خهواتی کوری جوبهیر) وه فه رمانی پیکردن
 که راستیتی ئهو هه لویستهی (بهنی قوریزه) یان بو در بکه وی
 له په یمان شکاندن یان

پشت تیگردن، وه فه رمانیشی پیگردن ئه گهر (بهنی
 قوریزه) له سهر په یمانه کهی خو یان ما بو ونه وه ئه وا به ئاشکرا
 ئهم هه والله بلا و بکه نه وه. به لام ئه گهر بینیان که (بهنی
 قوریزه) غه دریان کردوه و په یمانه که یان هه لوه شان دوته وه ئه وا
 به ئاشکرا بلاوی نه که نه وه و به جفره و نه ینی هه والله کهی
 پیبلین، ئه مهش له بهر ئه وهی که نه وه کو هاوه له کان بهم
 هه لویستهی (بهنی قوریزه) پشتیان سارد بیته وه و وره یان
 کهم بیته وه. ئه وه یه ریک و پیکی و نه خشه دانان له کاری
 ئیسلامیدا. نه ک ئازاوه گیچی و بی سه روبه ری. به لکو کاری
 دینی خوا پیویستی به دانایی و لیزانای و ریک و پیکی هه یه.

چوار ھاوہ لہ کەش گەیشتنە (بەنی قوریزە) و بینیان کە
 پەیمانە کەیان زۆر بە سەختی شکاندوہ. ئەوہ بوو کە گەپرانەوہ
 بو لای پیغە مەبری خوا (ﷺ) پییان ووت: (عضل والقارە) {
 بە مەش ئامازەیان کرد بو پروداوی جەنگی (بنی لەحیان) لە
 شوینی ئاوی (الرجیع) و غەدری موشریکین بە رامبەر
 (خوبەیبی کوری عەدی) و ھاوہ لہ کانی بە دەستی ئەو دوو
 ھۆزە، - کە واتە مەبەستیان ئەوہ بوو ئەمانیش غەدریان کرد
 وەک ئەوان. }

پیغە مەبری خواش (ﷺ) لە مەبەستە کەیان تیگە یشت.
 لە پاشاندا (ھاو بەش دانەرەن و جولە کەکان و عەرە بەکان)
 چوار دەوری مەدینەیان داو نزیکە ی مانگیک ئابلقەیان خستە
 سەر ئەو شارەو ریگەیان نە دەدا خواردن بجیتە ناوی. بەلام
 ھاوہ لان بە دامە زراوی یەوہ لە گەل پیغە مەبردا (ﷺ) مانەوہ.
 بە ئارامگری یەکی زۆر بی وینەوہو دووراو دوور قسەیان
 بە موشریکەکان ئەوت و چاوەر وانیان ئەکردن هەتا خوی
 گەرە ئەم ناخۆشی یە ی لە سەر هەلگرتن و بایەکی هینا کە
 خیمەو دەواری موشریکەکانی هەلداو ئاگرەکانی
 کوژاندنەوہو توانای لیپرین .. ﴿وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ﴾

لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا
عَزِيزًا. الاحزاب / ۲۵

خورما به شکه ری خه ییهر

عبداللہی کوری ره واحه دوو جار جهنگی له خه ییهر دا کرد
پیش نه وهی که پیغهمبهر (ﷺ) جهنگیان له گهل بکات، جاری
یه کهم له مانگی ره مه زاندا بوو له سالی شهشی (۶) ی کوچی
کاتیک پیغهمبهر (ﷺ) له گهل سی هاوه لدا ناردی بو خه ییهر
تاهه والی خه لکه که ی بزانیّت و بزانی چیان دهوی و باسی
چی دهکن وهه والی (ئه سیری کوری زارم) ی دوژمنی خوا
که یه هوودی بوو بزانی.

عبداللہ گه یشته (خه ییهر) و چوه ناو باخ و باخاته کانی،
سی هاوه له که بلاو بوونه وهو ته وزیع بوون له کون و
که له بهر هکانیدا تاهه موو دنگ و باسیکی (خه ییهر) یان زانی و
بویان دهر کهوت چیان دهوی و چیان داناوه له فیل و پیلان و
ته له که بو ئیسلام و پیغهمبهر (ﷺ). جوله کهش بهم مه سه له ی
ئه مانی نه زانی. عبداللہ ش له کوتایی مانگی ره مه زاندا
که پرایه وه بو مه دینه له گهل هاوه له کانی داو هه موو هه واله کانی

به پیغہ مبهری خوا (ﷺ) راگہ یاند له دہنگ و باسی
یہ ہوودیہ کانی خہیبر ..

(ئہ سیری کوری زارم) پیاوئیکی ئازاو غہدرکھری کاو
کہربوو. کاتیك (أبورافعی یہ ہودی) کوژرا یہ ہود (ئہ سیری
کوری زارم) یان ہہ لبرژاردو کردیانہ سہر کردہو پیشہ وای
خویان. لہ وکاتہ دا (ئہ سیر) ہہ موو یہ ہودی کو کردہ وہو
ووتاریکی بو دان و ووتی: (سویند بہ خوا ہیچ کاتیك محمد
نہ چووہ بۆلای یہ کیك له یہ ہوودی یہ کان ئیلا یہ کیك
لہا و لہ کانی بو ناردووہو تا توانیویہ تی لیی کوشتون،
بہ لام من شتیك ئە کہم کہ ہا و لہ کانم واتہ یہ ہوود
نہ یان کرد بیئت). ووتیان: باشہ تو چی دہ کہیت کہ ہا و لہ کانت
نہ یان کردووہ؟

ووتی: بہ ناو (غہ طہ فان) دا دہ گہریم و کویان دہ کہ مہوہ.
ئہ و ہوو بہ ناو (غہ طہ فان) دا روشت و کوئی کردنہ وہو ئینجا
ووتی: (ئہی کو مہ لی یہ ہوود. ئەرۆین بو ئەو شوینہی مالی
محمدی لییہ چونکہ ہیچ کہ سیك نیہ ئە گہر شہر لہ کەل
کہ سیکی تر بکات لہ مالہ کەیدا، ئەوا خاوەن مالہ کە ئە گہر
زەرہریکی کہ مییش بیئت لیی دہدات).

وتیان : بؤچونه کهت زور جوانه.

ئهم هه وائله ی هاتنی (ئەسیری کوری زارم) ی یه هوودی
گه یشته وه پیغه بهر (ﷺ) ئەویش (خارجهی کوری سو هیل
(ئهم هه وائله ی دایه کاتیك هاته مه دینه و پیغه مبهر (ﷺ)
پرسیاری لی کرد دهر باره ی (خه یبهر)،

ئەویش ووتی : کاتیك من ئەویم به جی هیشته بینیم ئەسیری
کوری زارم و چه ند که تیبه یه کی یه هوودی به ره و پروت
ئه هاتن.

پیغه مبهری خودا (ﷺ) سی (۳۰) هاوه لی بانگ کرد که
تیا یاندا: (عه داللہی کوری ئەنیس) ی تیا دابوو، وه عه داللہی
کوری په واحة ی کرده ئەمیریان و فرمانی پی کردن که به ره و
رووی (ئەسیری کوری زارم) بچن و نه خشه یه کی بؤ دابریژن.
تاچی پی ئەلین پیی بلین و پاشان له ناوی بهرن و بیکوژن.
چونکه جهنگ بریتیه له فیل و پیلان (والحرب خدعه).

عبداللہی کوری ئەنیس ده فه رمویت: (... منیان تیا بووم و
پیغه مبهر (ﷺ) عه داللہی کوری په واحة ی کرده فرمانده مان،
دهر چووین له مه دینه تانزیکه خه یبهر بوینه وه ئەوه بوو
یه کی کمان نارد تا به (ئەسیر) رابگه یه نی: (ئایا ئیمه بیینه

ناوهوہو دلنیابین لیٲان ؟ وه ئهوشتهی بوئی هاتووین پیئی
 رابگهیه نین ؟).

ووتی : بهلی منیش هر نهوهم له ئیوه ئهوی و منیش دلنیابم
 له ئیوه ؟

ووتمان : بهلی.

چووینه لای و پییمان ووت : (پیغه مبهری خوا ﷺ) ئیمه ی
 نارډوٲه لات کهب یی بولای و چاکهت له گه لدا بکات و بتکاته
 سه رکرده ی خه یبه ر).

ئهوه بوو ته ماع گرتی و مشاوه رهی به جوله که کرد بو ئهم
 مه سه له یه . به لام یه هوود چونه دهره وه ی ئه سیریان به دل
 نه بوو . ووتیان : (هیچ کات محمد پیاو یك نه کاته پیشه وا که له
 به نی ئیسرائیل بیٲ).

ئه سیر ووتی : با ئه یکات ، ئیمه له شهرو جهنگ بیٲا قهت
 بووین و شه رناکه یین . ئه وه بوو ئه سیر له گه لمان هاته دهره وه
 له خه یبه ر به (٣٠) سی پیاو ی یه هوود ییه وه که له
 گه لی دابوون له گه ل هه ر یه کیك له و سی که سه دا یه کی کمانی له
 گه ل دابوو

ئہ پویشتن تا گہیشتنہ (قرقرہ ثبار) - کہ شوینیکہ شہش
 میل له خہبہرہوہ دورہ - له ویادا (ئہسیر) پہشیمان بوویہوہو
 رای گوپی و ترسا، هتا به جوریک له ناوچہوانی دا بہدیمان
 ئہ کرد. ویستی پہلاماری شمشیرہکھی من بداو دہری بکات.
 بہلام بہ فیلہکھیم زانی و توژی پیش کہوتم و له دلی خوٰمدا
 ووتم: (ئہتہوی دہست بوہشیذی و غہدربکہیت ئہی دوژمنی
 خوا....). ئینجا نزیک بوومہوہ لی تا بزائم چی دہکات.
 ئہ مجارہش ویستی شمشیرہکھم دہرییی. منیش له
 ووشرہکھم ژہنی و پیش کہوتم.

ووتم: (ئہوہ کہس ئہتوانیت دابہزیت و توژی ئاومان بداتی
 بیخوینہوہ)؟

ئہوہبوو کہس دانہبہزی. خوٰم دابہزیم وئاوم دا بہ ہہموویان
 تاهیواشم کردنہوہ، بینیم (ئہسیر) بہ تہنہا له لایہکدا بہسہر
 وولاغہکھیہوہ بوو. زہفہرم لی هیئاو بہشمشیرہکھم یہک لیڈان
 لیڈما بہشی خوارہوہی قاچی پہری و یہک پارچہ ران وقاچی
 کہوتہ سہرزہوی و له ووشرہکھی کہوتہ خوارہوہ. له و کاتہدا
 داریکی سہرلاری پی بوو وکو گوچان کیشای بہ سہرمداو
 شکاندی و برینداری کردم.

ئینجا ئاوپمان دایه وه بو لای نه و (۳۰) سی که سهی که له گه لای دا بوون، هه موویانمان کوشت جگه له پیاویکیان نه بیت بو مان نه گیراو رای کرد. که سیش له موسلمانان بریندار نه بوون جگه له من....

پاشان به ره و لای پیغه مبه (ﷺ) گه پراینه وه. له م کاته دا پیغه مبه (ﷺ) له ناو ها وه له کانی دا دانیشتبوو قسهی بو نه کردن و پیسی و وتن: (بابه ری که وین بو سه ر گرده که و چاوه پروانی خیرین له براکانمان).

ئه وانیش له گه لای دا ده رچوون به ره و پیرمان. کاتی گه یشتنه سه ر گرده که ئیمه یان به دی کردو ئیمه ش گه یشتینه لای و هه و آله که مان پی دا. ئه ویش فه رموی: (نجا کم الله من القوم الظالمین)... خوی گه وره رزگاری کردن له کومه لی سته م کاران .

منیش لیی نزیک بومه وه تافوی کرد به برینداری یه که ی سه رمدا. دوا ی ئه وه ئیتر نه برینداری پیوه ما نه ته ری و خوین . وه دهستی پیروزی هی نا به سه ر ده م و چا و مدا و بو م پارایه وه ...

وہ پیغہ مبهری خوا (ﷺ) فرمانی کرد به هاوہ لہکانی بو جہنگ کردن و گرتنی خہبہر. ئەوہ بوو لہ مانگی ربیع الاول ی سالی (۷) کوچی دا دەرچون بہرہو پروی (خہبہر) کہ عہداللہی کوری رھواچہش لہ گہل ہاوہ لہکاندا بوو. وەشان بہشانی پیغہ مبهر (ﷺ) جہنگی دہکردو چواردہوری قہ لایہک لہ قہ لاکانی خہبہری داو خوی گہورہ لہ سہر دہستی پزگاری کردو گرتیان. پاش جہنگہ کہ پیغہ مبهر (ﷺ) غہ نیمہ تہ کہی بہ سہر ہاوہ لہکاندا دابہش کردو بہشی عہداللہی کوری رھواچہشی داو بہ شہ کہی ہہ موو (بہنی الحارث) یشی دایہ تا ئەو بہشی بکات بہ سہری یاندا چونکہ سہر کردہو (نہ قیب) یان بوو. پاشان یہ ہود داوایان لہ پیغہ مبهر (ﷺ) کرد کہ رازی بیت بہوہی باخات و بیستانی خورماکہ یان بو خویان بیت و خویان خزمہتی بکہن بو خویان چونکہ خویان شارہ زاتربوون لہو ہوارہدا.

پیغہ مبهریش (ﷺ) رازی بوو بہوہی کہ (مساقات) بکہن. واتہ: خویان خزمہتی بکہن و ئاوی بدہن و موسلمانان بہ شیکیان بہر بکہوئی لہ بہرہوومی ئەو باخاتہ. وہ پیی وتن: (بہوہ رازی ئەبم لیقان کہ خوی گہورہ رازی یہ پیی).

پیغه مبهری خوا (ﷺ) عبداللہی کوری ره واحه ی له مانگی لیگردنه وهی بهری خورماکه دا دهرنارد بو لایان که به شه که ی موسلمانان یان لی بستینیّت. عبدالله ش به یه هودی یه کانی خه یبهری دهوت: (ئه گهر ئاره زوو ده که ن ئیوه خزمه تی بکه ن و نیوه ی به ره که ی بده نه ئیمه. وه ئه گهر ئاره زوو ده که ن بو ئیمه بیّت و خزمه تی ده که ی ن و نیوه ی به ره که ی بو ئیوه).

ئه وه بوو (٤٠٠٠٠) چل هزار (وه سه ق) واته: باری حوشتری له به ره که ی لیسه ندن، جوله که ئه م به شه خورمایه ی به لاه زور بوو له به ره وه ئالتوون و زیپری ژنه کانیا ن کو کرده وه و بردیا ن بو لای عبدالله و ووتیا ن: (ئهی عبدالله ئه مه هه مووی بو توو ئیتر به شی به روبومی خورماکه مان لی مه ستینن).

عبدالله ش تووره بوو ووتی: (ئهی کو مه لی یه هود. سویند به خوا ئیوه خراپترین که سانیکن که من رقم لی تانه. به لام ئه مه وام لی ناکات سته م و زولمتان لی بکه م و مال و سامانتان بخوم).

ئه وانیش له دلی خویاندا ئه یان ووت ئا به م دادپهروه ری ه ئاسمانه کان و زهوی راگیر بووه.

ئیترا له وهو دوا عبدالله هه موو سالیك به شه که ی لی دسه نندن
 هه تا له جهنگی (مؤتة) دا شه هید بوو خوی لی رازی بیٽ...
 هه زاران رھمهت له گیانی پاکی ئهم هاورییھی
 پیغهمبهر (ﷺ).

جله وگری حوشره که

له ریکه و تننامه (صولح) ی حوده یبیه دا پیغهمبهری
 خوا (ﷺ) له گهل موشرکیندا په یمانی به ست له سهر ئه وهی که
 بو ماوهی (۱۰) سال جهنگ پروو نه دات له نیوانیانداو سالی
 داهاتوش ده گهرینه وهو دینه ناو مه که بو حج و
 عمره کردن. وه کاتی مانگی ذوالقعدةی سالی (۷) ی کوچی
 هات. پیغهمبهر (ﷺ) فرمانی به هاوه لانی کرد که خویان
 ناماده بکن بو سه فھر کردن به رهو مه که وه ئه نجامدانی حج
 و عمره که یان. وه فرمانیشی کرد که کهس دوانه که وی
 له وانهی که سالی رابردوو به شداری (حوده یبیه) یان کرد بوو.
 پیغهمبهر (ﷺ) هانی هاوه له کانی دها له سهر مال به خشین
 له پیناوی خوا دا. هه روه ها (ناجیهی کوری) جوندبی

ٺهسله می (ی خسته پیشی کاروانه که به حوشتره کانه وه که له دارستانه که دا بیان له وه پښنی.

پیغه مبهري (ﷺ) له گهل خویدا چهك و تفاق و ږم و قه لغانی هینا بوو، وه سه روکایه تی (۱۰۰) سه د ٺه سپ سواری ده کردو ٺه سپه کانی خستبو وه پیشه وه و (محمدی کوری مه سله مه) ی کرده به رپرس و پیشه وای ٺه سپ سواره کان. وه (به شیري کوری سه د) ی میردی (عه مره ی خوشکی عبدالله کوری رهاچه) ی کرده به رپرسی پیاده کان و ٺه وانه ی چهك و تفاقیان پیبوو، له وکاته دا هندیك له هاوه لانی وتیان: (ٺه ی پیغه مبهري خوا (ﷺ) تو چهك له گهل خوټا هه لگرتوه له کاتیكدا ٺه وان مه رجان له گهل کردین که نابیت بچینه ناویانه وه به چه که وه مه گه ر چه کی سه فهر شمشیر بیٽ و له کیلاندا بیٽ.

ٺه ویش فهر مووی: (ٺیمه به چه که وه ناچینه ناو حهره مه وه. به لام له نزیکی خو مانه وه دایده نیین هه ر کاتیك ویستیان ده ست بوه شینن باچه که کان لیمانه وه نزیك بیٽ).

پیغه مبهري خوا (ﷺ) و هاوه له کانی به رده وام بوون له سه ر رویشتن و ته لبیه کردن^(۱) وه کاتی گه شتنه (مرالظهران)

کوّمہ لیکّ له قورہیشی یه کان ئەم ئەسپ سوارو چەکانەیان
بینی بەسەر یەو، بۆیە پرساریان له (محمدی کوری
مەسلەمە) کرد لەم بارە یەو؟ ئەیش فەر مووی: ئەو
پیغە مەبرە (ﷺ) خو گالتە نزی یە، بەیانی لەوی ئەکاتەو.

ئەم کوّمە لەش دەرچوون و هەوآلە کەیان بە قورەیش پراگە یاند
کە چیان بینبوو لە ئەسپ سوارو چەک باسیان کرد.
قورەیشیش ترس و لەرز دایگرت، پیاوانی قورەیش ووتیان:
(ئیمە لەسەر پەیمان و بەلینی خوّمان ماوینە تەو و نەمان
شکاندو! دەی باشە محمّد و هاوآلە کانی بو جەنگمان لەگەل
دەکەن!؟

لەبەر ئەمە قورەیش (مکرزی کوری حەفص) و کوّمە لیکّی
لەگەلدا نارد بۆ لای پیغە مەبرە (ﷺ) له کاتی کدا کە ئەوان
گەیشتبوو نە (بطن یا جج) پیاوان ووت:

(ئەی محمّد ئیمە نە بە منای و نە بە گەورەیی غەدرمان لە تو
نە بینووه⁷ ئایا بە چە کەو دەیتە ناو گەلە کەت لە حەرەمدا؟؟
له کاتی کدا له مەر جدا بوو کە بە چەکی سەفەرەو نە بیّت
نە یەیتە ناو دەو. ئەویش شمشیری ناو کیلان و بەس)

ئەویش فەرمووی: (ئیمە بەو شیۆەییە نەبیت ناینە ناوەوە
واتە لەسەر بەلینەکەیی خومانین)

(مکرز) گەراییەووە هەوآلەکەیی بە قورەیش پراگەیاندا کە
پێغەمبەری خوا (ﷺ) بەچەکەووە نایەتە ناوەوە. ئەویش
لەسەر مەرچەکەیی کە خوئی دابووی پیتان).

بەلام پیاوانی یاخی بووی قورەیش مەککەیان بەجیھیشت و
سەرکەوتنە سەر بەرزایی شاخەکان و حەزیان نەدەکرد کە
تەماشای موسلمانەکان بکەن لەکاتی تەواف کردنیاندا
بەدەوری کەعبەدا.. وە پێغەمبەر (ﷺ) فەرمانی کرد کە
وولآخەکان لە (ذی الطوی) ببەستریتەووە.

پێغەمبەر (ﷺ) چوووە ناو مەککەووە بەسواری حوشتەرکەییەووە
کە ناوی (القصواء بوو، وە هاوولەکانی لەچوار دەوریەووە
دەرۆیشتن و شمشیریان لەکیلان هەلگرتبوو وە تەلبییەیان
دەکرد. کاتی گەیشتنە (ذی الطوی) وەستا بەسەر
حوشتەرکەییەووە موسلمانانیش بەچوار دەوریەووە، پاشان لەو
بەرزاییەووە چوووە ژۆرەکەووە ئەپروانی بەسەر چوار دەوری
مەککەدا.

عبداللہی کوری رخواجہش جلهوی حوشتره کهی پیغه مبهری (ﷺ) گرتبوو ههتا چووہ ناوہوو به سہر حوشتره کهیہوو به چواردهوری که عبدها سورایہوو تہ وافی کرد، ههتا گوچانه کهی دا له (روکن) واتہ گوشہی که عبہی پیروز. وهلم کاتہدا عبداللہش شیعری دہوئیہوو دہیفہرموو:

خلوا بني الكفار عن سبيله

خلوا فكل الخير في رسوله

يارب اني مؤمن بقبيله

اعرف حق الله في قبوله

نحن قتلناكم على تأويله

كما ضربناكم على تنزيله

ضربا يزيل الهام عن مقيله

ويذهل الخيل عن خليله

پیغه مبهری خوا (ﷺ) دہستی راستی له (ئیحرامہ کهوہ) واتہ له پوشاکی حہج کردنہوو دہرہینابوو واتہ قولی موبارہکی پروت بوو. وهبه هاوہ له کانی فہرموو: (اضطبعوا وارملوا ورحم الله امرأ اراهم اليوم قوة من نفسه). واتہ: وهکومن

دەستان دەربەییّن و شاننتان پروت بکەن دابمەزین
 رەحمەتی خوا لەوکەسە بیّت کە ئیمپرو هیّزی خۆی نیشانی
 ئەوان ئەدات.

پاشان لەحوشترەکە دابەزی و بو جاری دووم تەوافی کرد
 بەچواردەوری کەعبەدا. پاشان خۆی و هاوئەکانی سیّ جار
 بەپراکردن بەصەفاو مەپروادا رایان کردو جارەکانی تریش بە
 هیواشی دەهاتن و دەچوون، پاشان دۆلکەیهک ئاویان لە
 ئاوی زەمزم بو هیّناو ئەویش لیّی خواردەوهو دەموچاوی
 پیروزی پیّ شت. هاوئەکانی پالەپەستۆیان بوو بو ئەوهی
 لەو ئاوهی کە لە دەم وچاوی دیتە خوارەوه بەریان بکەوئیت و
 بە لەشیاندا بەییّن لەبەر پیروزی.

وەکاتی نیوهرپۆش فەرمانی بەبیلال کرد سەرکەوئیتە سەر
 کەعبەو بانگی نیوهرپۆ بلیّت. پیغمبەر (ﷺ) سیّ پۆژ مایهوه
 لەمەککەداو دوایی گەرایهوه بەرهو مەدینە.

کوری ئیمانی

عبداللہی کوری په واحه په زای خوی لی بیت زور پیغهمبهری (ﷺ) خوشده ویست و گوپرایه لی ده کردو فرمانه کانی و داواکاریه کانی به جی ده هیناو به روح و مال ده بووه فیدای، وهه تا بللی دامه زراو بوو له سهر گوپرایه لی کردنی پیغهمبهری خوار (ﷺ). روژیکیان عبداللہ ئه هات به ره و مزگه وتی پیغهمبهر (ﷺ) و بینی که هاوه له کان کو بوونه ته وه و پیغهمبهر (ﷺ) ووتاریان بو ده دات، پیش ئه وهی بجیته ناو مزگه وت گوئی لی بوو پیغهمبهر (ﷺ) به هاوه له کانی فرموو: (دابنیشن).

عبداللہ له دهره وهی مزگه وت بوو له لای دهرگا که وه نه هاته ژوره وه و ئه و چند ههنگا وهی نه نا هه تا بجیته ژوره وه و پاشان دابنیشی، چونکه درهنگ خایه نیکه بو به جی هی نانی فرمانه که ی پیغهمبهر (ﷺ). بویه له دهره وه دانیشت و گوئی له ووتاره که ده گرت هه تا پیغهمبهر (ﷺ) له ووتاره که ی بوویه وه

به لی نازیزه کانم ئیوه بیست بوتان که خوی په روه ردگار ده فرموئی ﴿...ومن یطع الله ورسوله فقد فاز فوزا﴾

عظیمیا..... ﴿﴾. بویه هه لپه تان ده کرد بوئه و بردنه وه
گه وره یه.

به لام توخوا ئیمه ی داماوو سه رکز چی بکهین و چون رومان
بیت بلین شوینی قورئان که وتوین و که چی وه کئیوه
ناتوانین کار بکهین به قورئان ..

ئهم هه واله گه یشته وه پیغه مبهری خوا ﴿﴾ بویه زور شادمان
بوو سوپاسی کرد له سهر ئه و کاره و پارایه وه له خوی گه وره
بوئی و فه رموی: ((زادک الله حرصا علی طواعیة الله وطواعیة
رسوله)). واته: خوی گه وره دامه زراویت زیاد بکات له سهر
گوپرایه لی خواو گوپرایه لی پیغه مبهر ﴿﴾.

وه یه کیکی تر له خوشه ویستی یه کانی بو پیغه مبهر ﴿﴾
ئه وه بوو گوئی له پیغه مبهر ﴿﴾ بوو دوا ی ته و او بونی
جهنگی ئو حود ده یفه رموو: ((لکن حمزة لابواکی له)).
واته: به لام حه مزه کهس بوئی ناگریی و کهسی نیه. ئه مهش
پیغه مبهر ﴿﴾ کاتیک فه رموی که به لای مالی ئه نصاره کاندا
ده رویشت و گوئی له گریانی ئافره ته کانی شه هیده کان بوو.

عبداللہی کوری پوهانچہ رویشت بولای (به نی حاریسی کوری
خه زره ج) و هه موو ئافره ته کانیانی کو کردنه وه و بردنی بو مالی

پیغەمبەر (ﷺ) هەتا بۆ حەمزەیی سەرداری شەهیدان بگڕین.
 هەرودەها (سەعدی کۆری موعان) یش هەمان کاری کردو
 ئافرەتانی (بەنی عبدالاشهل) ی لە (ئەوس) کوکردەوه. کاتیك
 پیغەمبەر (ﷺ) ئەمەیی بینی فەرمووی: ((ما أردت هذا، ارجعن
 ما جورات غیر موزورات، یرحمن الله)). واتە: ئەی ئافرەتەکان
 من ئەمەم نەدەویست، بگەرێنەوه بەپادا شتەوه تا
 گوناھبارنەبوون. خوا لیّتان رازی بیّت و رەحمتان پیبکات.
 وەزۆر بە توندی نەھی لیکردن لە گریان و لاوانەوه بۆ
 شەهیدان.

عبداللەهی کۆری رەواحە سوارچاکیکی ئازاو پالەوانیکی
 جەربەزەبوو وەعادەتی وابوو خوالییی رازی بیّت هەردەم
 یەکەم کەس دەبوو کە دەردەچوو بۆ جەنگ و جیهاد کاتیك
 پیغەمبەر (ﷺ) بانگی بکردنایە. وەئەخیر کەس بوو کە
 دەگەراییەوه لەجەنگ. وەهەردەم لە زیکرکردن دابوو، وە زۆر
 قورئانی دەخویندو دلی ئالودەیی مزگەوت بوو، وای لیها تبوو
 لیی جیا نەدەبوو وەوه نەدەچوو وە دەرەوه.

وہ بہ ناوبانگ بوو بہ سیفہ تی ئہ و ہ وہ کہ لہ ناو ہا و ہ لہ کانی پیغہ مہ ردا (ﷺ) خوشی دہ ویستن و خوشیان دہ ویستن، و ہانی دہ دان لہ سہر زیگری خواگردن و پہ شیمان بوونہ وہ لہ تاوان .

(ابوالدرداء) عبداللہ ی زورخوش دہ ویستن و عبداللہ زورکاری کردبہ سہری کہ ئہم خالوزای عبداللہ یہ . ئہ بودہ ردا دہ فہرمویت: (پہ نا ئہ گرم بہ خوا کہ پوژیک بیت بہ سہرمدہ کہ خوشہ ویستی عبداللہم لہ بیرچیئہ وہ . ئہ گہر بہرہ و پوم بہا تبا یہ لہ سہر ریگا، دہی کیشا بہ سہر سنگمدا . وہ ئہ گہر لہ پشتہ وہ پیم بگہشتایہ ئہ یکی شابہ ناوشانمدا و ئہ یوت: (یا عویمر اجلس بنا نؤمن ساعة) واتہ: ئہ ی عوہ یمر دانیشہ باساتیک ئیمان تازہ بکہینہ وہ). ئیتر ئہ وہ بوو دادہ نیشنتین .

ہہ تا خوا بیویستایہ یادی خوامان دہ کرد . پاشان دہ یوت: ئہ ی عوہ یمر . ئہ مہ کوری ئیمان ییہ).

خیزانہ کہ شی دہ لیت: (عبداللہ ہہرگیز لہ مال نہ چوتہ دہرہ وہ مہ گہر دوو رکات نویژی کردوہ . وہ ہہرگیز نہ گہراوہ تہ وہ بو مالہ وہ مہ گہر دوو رکاتی کردوہ).

عبداللہ نه خوش کہوت و له ناو جیگه دا له مالہ وه مایه وه .
 پیغه مبهری خوا (ﷺ) سهردانی ده کرد له کاتی
 نه خوشی یه کهیدا . نه وه بوو له و کاته دا که پیغه مبهر (ﷺ) له لای
 سهری یه وه دانیشتبوو (عبداللہ) زور نه خوشی یه کهی گران
 بوو بوو چاوه کانی نوقا . پیغه مبهریش (ﷺ) دوعای بو کردو
 فرموی: (اللهم ان كان قد حضر اجله فیسر علیه، وان لم
 یکن حضر اجله فاشفه).

واته: نهی په روه ردگار نه گهر نه جه لی نزیك هاتوه نه وا
 ناسانی بکه له سهری، وه نه گهر نه جه لی دووره شیقای بده .
 نه وه بوو عبداللہ هه نسایه وه وهوشی هاتوه سه رخوی و
 له شی سوک بوو له نه خوشی یه که یو نه وه بوو هه ستایه وه وچاک
 بویه وه به هوی پیروزی پارانه وه که ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) .
 رهزای خوا له سهر باوکی محمد - عبداللہی کوری رخواحہ -
 بیت و خوا پاداشتی خیری بداته وه .

شہ ہیدی جہنگی موئتہ

لہ مانگی جہمادی الاول ی سالی (۸) ی کوچی پیغہمبہر (ﷺ) لہ شکرہکھی نارد بہرہو (موئتہ) و (زہیدی کوری حارثہ) ی کردہ سہر کردہی لہ شکرہکھو فہرموی:

(ئہ گہر ئہم کوژرا باجہ عفری کوری ابوطالب بیئتہ جیگہی. ئہ گہر جہ عفریش کوژرا با عبداللہی کوری رخواحہ بجیئتہ جیگہی).

خہ لکی خویمان ئامادہ کرد بو ہیئرش بردن و سازو ئامادہ باش بوون - وہ ژمارہیان (۳۰۰۰) سی ہزار جہنگاوہر بوون. لہ کاتیگدا کہ خہ لکی خوا حافیزیان لہ لہ شکرہکھو سہر کردہ کانی دہ کرد (عبداللہی کوری رخواحہ) دہستی کردہ گریان. ووتیان: ئہی باوکی محمد بوچی ئہ گریئت!؟

فہرموی: سوئند بہ خوا لہ بہر خوشہ ویستی دونیاو دورکہ و تنہ وہم لہ ئیوہ ناگرم. بہ لام گویم لی بوو پیغہمبہر (ﷺ) ئایہ تیگی لہ قورئانہکھی خوادا دہ خوئندہ وہ کہ باسی ئاگری دوزہخی تیاد ابوو دہیفہرموو: ﴿وان منکم الا واردها کان علی ربک حتما مقضیا﴾

واته: هه ریه که له ئیوه ده بی پایدا تیپه ربی - واته به سه ر
پشتی دۆزه خدا له سه ر پردی صیراطه - ئەمه ئەمری خویه و
برپاری له سه ر دراوه. جا منیش نازانم چون دهرباز بيم دوی
ئوهی که وتمه سه ری).

موسلمانان ووتیان: (خواتان له گه ل بیت و ناخوشیتان له سه ر
لابیاو به سه لامه تی بتانگیڕیته وه بو ناومان).

عبداللهش که گوئی لیان بوو به شیعره وه فه رمووی:

لكنني اسأل الرحمن مغفرة

وضربة ذات فرع تقذف الزندا

او طعنة بيدي حران مجهزة

بحربة تنفذ الاحشاء والكبدا

حتى يقال اذا مروا على جدثي

يا ارشد الله من غاز وقد رشدا

له شكره که دهستی به پوشتن کرد. عبداللهش پیش که وت و

سلاوی له پیغه مبه ر (ﷺ) کردو چه ند بهیته شیعیکی بو

هونییه وه که تیایدا خوا حافیزی لی ده کرد.

پیغه مبه ریش (ﷺ) دوعای خیری بو کردو عبدالله له گه ل

له شکره که دا که وته پری و جار جار ئاوری ده دایه وه بو دواوه و

سهیریکی پیغه مبهری (ﷺ) ده کرد بو ئه وهی تی ریبت به
 بینینی پیغه مبهری خوا (ﷺ)، وهله گه لّ خویدا دهی فهرموو:
 خلف السلام علی امریء ودعته

في النخل خير مشيع و خلیل.

دواتر به رده وام بون له رپوشتن تا گه یشتنه (معان) له زهوی
 شام و له ویدا دابه زین. هه وال گه یشته خه لکه که که او (هرقل)
 له (مآب) دا دابه زیوه له زهوی (البلقان) به (۱۰۰۰۰۰) سهد هه زار
 رپومه وه!. هه روه ها زوریک له عه ره به کان که زیاد
 له (۱۰۰۰۰۰) سهد هه زار دهن پالیان داوه پیوهی له (لحم
 و جزام والقین) و هه وزی تـــــــر.
 وه بونه ته (۲۰۰۰۰۰) دووسه دهه زار!!

موسلمانان له (معان) مانه وه که ژماره یان (۳۰۰۰) بوو،
 وه بیریان له چاره سه ریك ده کرده وه که ئایا باشه

چی بکه ن!؟

هه ندیکیان ووتیان: نامه یه که ده نوسین بو
 پیغه مبهرو (ﷺ) هه واله که مانی پی راده گه یه نین و ژماره ی
 دوژمنیشی پی ده لیین. یان ئه وه تا یارمه تیمان بو ده نییری

لہ پیوا و یان فہرمانمان پی دہکات بہشتیک و ئہ نجامی
دہگہ یہ نین.

بہ لام عبداللہی کوری رھوا حہ پیش کہوت و وورہی
موسلمانانی بہر زکردہ وہو فہر مووی: (ئہی خزمان.. سویند
بہ خوا ئہ وہی کہ ئیوہ پیٹان ناخوشہ ئیستا ہر ئہ وہیہ پالی
بہ ئیوہ وہ ناوہ و ئیوہی نار دوتہ دہر وہ بوی کہ شہ ہیدی یہ.
ئی مہ ش شہر نا کہین بہ ژمارہ و ہی زو زوری. بہ لکو شہریان
لہ گہل نا کہین تہنہا بہم ئاینہ نہ بی کہ خوا ی گہورہ ری زدارو
سہر بہرزی کردوین پیی. ہہریہ کی کمان لہم دوو پادا شتہ
گہورہ یہی دہست دہکہوی... یان سہر کہوتن... یان
شہ ہیدی).

موسلمانان و ہکو شمشیر بہ عہزم و وورہیہ کی پو لاینہ وہ
پیش کہوتن ہہ تا گہ یشتنہ لہ شکرہ کہی (ہرقل) لہ گوندی
(مشارف) لہ (البلقان)، پاشان دوژمن دابہزی بہرہ و خوار تا
موسلمانان گہ یشتن پی یان لہ گوندی (مونتہ).

موسلمانان تیک پڑان لہ گہل پو م داو جہنگ دہستی پی کرد.
(زہیدی کوری حارثہ) نالاکہی پیغہ مہبری (ﷺ) ہہ لگرتبوو وہ

عبداللہی کوری رھواچہ پیش کہوت و نالاکہی گرت، بہ سہر
 ئہ سپہ کہیہ وہ بوو دابہزی و بہ پی دہرؤیشت و لہ گہل خوی دا
 قسہی دہ کرد دہیفہرموو:

أقسمت يانفس لتنز لہ

لتنز لن او لتکرہنہ

ان اجلب الناس وشدوا الرنہ

مالي اراك تکرہین الجنۃ

قد طالما قد كنت مطمئنة

هل انت الا نطفة في شنة

ئینجا ئہیفہرموو:

يانفس ان لا تقتلي تموتي

هذا حمام الموت قد سقيت

وما تمنيت فقد اعطيت

أن تفعلی فعلہما ہدیت

ئہ یویست و ہکو زہیدو جہ عفرہ بکات. تا کہوتہ ناو لہ شکری

رؤمہ وہ، ئہو رۆژہ تا ئیوارہ و ہک و شیرری جہ ربہ زہ شہری

دہ کردو دہ جہنگا. ئہوہ بوو ئاموزایہ کی پارچہ یہک ئیسقانی

بو برد کہ توڑیک گوشتی پیوہ بوو.

ووتی: ئەہی عبداللہ ئەمە بگرەو بیخۆ با توۆزی وورەو وزەت تێ بیت چونکە ئەمڕۆ بە پراستی هیلاک بوویت. سەربازانی ئیسلامی بو خوا ژیاو کەہی زانیویانە هیلاکی چییە؟
عبداللہ ئیسقانە کەہی گرت و مژی تا ئەوہ بوو گوی لە قریشکەو تەکییری موحاھیدەکان بوو لە گۆرە پانی جەنگدا. ئیسقانە کەہی فری داو بە خوی ووت: تۆش لە دنیا ناکەویت و لە دنیا دایت.

ئەوہ بوو پیش کەوت و ئالاکەہی ھەلگرتەوہ بە دەستیکی و بە دەستە کەہی تریشی شەری دەکرد تائەوہ بوو بە شەھیدی سەری نایەوہ خوا لی پازی بیت.

لە گەل شەھید بوونی عبداللہ موسلمانان شپرزە بوون و کاریان تیک چوو چونکە ئیستا سەر کردەیان نەما.

ئەوہ بوو (ثابت ی کوری ئەقرەم) پای کردوو ئالاکەہی پیغەمبەری (ﷺ) ھەلگرت و موسلمانانی کۆی کردەوہ لە چوار دەوری پاشان (ثابت) ھاواری کرد: -

(... موسلمانان... پیاویک ھەلبژێرن لە خۆتان بو ئەمیری...).

ووتیان: تۆ..

ثابت ئاوپری دایه وهو (خالیدی کوری وهلیدی) بینی. که وهکو شیر چاوی ئاگری نه کرده وه بانگی کردو ئالاکه ی دایه. خالید ووتی: تو له من باشتری بیگره. چونکه تو زووتر گه یشتیته سه ری.

ثابت دایه وهو ووتی: هه لیگره خالید. تو شاره زاتری له جهنگ وهک له من.

ئه وه بوو خالید وه ری گرت و به رزی کرده وهو دهستی کرد به شه پرکردن و دیفاع کردن له موسلمانان هه تا موسلمانانی رزگار کرد له دهستی دوژن و هه موو موسلمانانی له وی دهریاز کرد.

کاتیك خالید خه لکه که ی له دهستی دوژمن دهر کردو له شه پرکه ی دوور خستنه وه. به رهو مه دینه رییان گرت به. کاتیك له به رزایه کانه وه دابه زین پیغه مبه ر (ﷺ) و موسلمانان به رهو پیریان هاتن. منداله کان به تو وره ی و قسه پی ووتنه وه. پیغه مبه ری خواش (ﷺ) به سه ر ووشتره که یه وه بوو فه رمووی: ... مناله کان بگرن و هه لیان بگرن و کوره که ی جه عفه رم بده نی... ئه وه بوو عبدالله ی کوری جه عفه ریان دایه وه لی گرت و سواری کردو له به رده میدا داینا.

خه لکه که خوئیان ده کرد به سهر و چاوی له شکره که داو پییان
دهو تن: (یا فرار، فررتم من سبیل الله)

واته: نهی پشت هه لکه ره کان. له جهنگی پیناوی خوادا پشتان
هه لکردو و راتان کرد.

پیغه مبه ریش (ﷺ) بیدهنگی کردن و دهیغه رموو:

((لیسوا بالفرار. ولكنهم الکرار ان شاء الله)).

واته: رایان نه کردوه. به لکو خوئیان مه لاس داوه بو شالو
بردنه وه ان شاء الله.

پاشان پیغه مبه ری خوا (ﷺ) به سه رهاتی
جهنگه که ی (موئته) ی بو هاوه له کانی باس کرد له سهر مینبه رو
هه وائی شه هید بوونی سه رکرده کانی پی راگه یانندن، وه
هه وائی دانی که (زهیدی کوری حارثة) له به هه شتدایه.
وه هه روه ها (جه عفری کوری ابی طالب) خوی گه وره
دهسته کانی بو گوړیوه به دو وبال که به هوپه وه ده فری به ناو
به هه شتدا. بوپه ناوی ده برد به (جعفر الطائر) واته: جه عفری
بالدار.

وه پیغه مبه ر (ﷺ) هه وائی دانی که قه ره ویله و پیخه فه که ی

عبداللہی کوری رھواچہ له به هه شتدایه. به لام

لایہ کی قاچہ کانی خوراوہ ئه وهش له بهر ئه وهی دوودلی
 پرووی تی کرد له کاتی شه هیدبوونی دوو هاوه له کهیدا که
 (زهیدو جه عفرن) رهزای خوا له هه موویان بیت .

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

تیبینی: ئه م نوسراوه نامیلکه یه له نامیلکه کی (ابطال من
 الانصار)ی- ولید الاعظمی- وهرگیڤردراوه به ده ستکاریه کی
 که م و پیویسته وه...

وهرگیڤر...

سه رچاوه کان

- ۱- السیره النبویه - ابن هشام.
- ۲- المغازی. - الواقدی.
- ۳- الطبقات - ابن سعد.
- ۴- صحیح البخاری - البخاری.
- ۵- الاستیعاب - ابن عبد البر.
- ۶- حلیة الأولیاء - ابو نعیم الاصبهانی.
- ۷- الروض الانف - السهیلی.
- ۸- صفة الصفوة - ابن الجوزی.
- ۹- اسد الغابة - ابن الاثیر.
- ۱۰- الکامل فی تاریخ - ابن الاثیر.
- ۱۱- السیره النبویه - ابن کثیر.
- ۱۲- الاصابة - ابن حجر العسقلانی.
- ۱۳- امتاع الاسماع - المقریزی

مافی لهدر گرتنوهو بلاؤ کردنهوی بابه ته کانی ینگدی گزنگ پاریزراوه بو هممو موسلمانیک

gizing.net

پیکدی گزنگ

گزنگی شیروانه خشی بهداری ته مکینه